

Theologiæ Sacramentalis Scholasticæ Et Moralis Pars ...

Ad Mentem Doctoris Subtilis Ioannis Duns Scoti D. Augustino conformen

In quâ tractatur de Augustissimo Eucharistiæ Sacramento, ac Sacrificio
Missæ, ...

Bosco, Jean a

Lovanii, 1667

Concl. XV. Licet quotidie celebrare, excepto die Veneris Sancto.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73377](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73377)

loquela v. g. quàm usus rationis : ergo impotentia loquendi non minus est impedimentum per se, quàm privatio usus rationis.

Hæc, benigne Lector, pensa, & forè tecum dices : difficulter intelligo distinctionem inter privationem usus rationis, quæ causatur per nimium potum, & impotentiam loquendi, quæ causaretur per comestionem cibi noxii.

238. Quid si Capellanus comedens cibum noxium intenderet omissionem Sacri.

Tamburinus putat eum non excusari;

Cæterùm Tamburinus suprà n. 10. Quando, inquit, cibum nocivum sumere, vel quid simile facere Capellano permissum, quo impeditur Sacrificium, licet, si id prævideat, adhuc posse permittimus, numquam tamen concedimus id posse intendere. Ratio est; quia dum solum prævidet, utitur jure suæ libertatis à Fundatore verosimiliter non ablato; at dum intendit, facit contra pactum cum eodem Fundatore celebratum, qui numquam id concessit; imò negavit: siquidem dum eum obligavit ad sacrificandum, obligavit ad volendum Sacrificium, non verò permisit illud nolle; nollet autem si comederet nociva, ut impeditus morbo, Sacrum omittere cogeretur. Huc usque Tamburinus.

239. Auctor non videt disparitatem,

Verùm quid interest Fundatoris, Capellanus explicitè nolit celebrare, vel tantùm implicitè seu interpretativè, dummodò æqualiter careat fructu Sacrificii? Et numquid in moralibus, ut homo peccet, vel non peccet, par ratio est voluntarii directi, & indirecti seu interpretativi? Qui ergo concedit voluntarium indirectum, quidni etiam concedat directum; cum ex hoc non patiarur majus præjudicium? Credo quòd si Fundatores interrogarentur, non distinguere; ergo nec nos distinguamus.

Hæc de obligatione celebrandi, quam habet Sacerdos, sive per se ex vi præcisæ suæ Ordinationis, sive per accidens ex Beneficio, aut alio titulo superaddito, hæc, inquam, sufficiat notasse; nam ex his ita decisis, alii similes casus haud difficili negotio decidentur.

Sequitur investigandum, an sit aliquod præceptum prohibens certo tempore celebrare. Respondeo:

CONCLUSIO XV.

Licet quotidie celebrare, excepto die Veneris Sancto.

240. Licet in Cœna Domini celebrare.

secluso scandalo;

Controvertitur tantùm an liceat privatim celebrare Sabbato Sancto: nam quod attinet ad Cœnâ Domini, quamvis ordinariè Sacerdotes tunc non celebrent; attamen nullum extat Decretum prohibens, saltem usu receptum. Licet ergo in Cœna Domini celebrare secluso scandalo, quod communiter non in-

tervenit: quippe tametsi Religiosi soleant plerumque ex devotione illo die more laicali Communionem de manibus Prælati accipere, ad imitationem Apostolorum, qui isto die de manu Christi eam susceperunt; equidem plurimi sunt tum sæculares, tum Religiosi, qui privatim celebrant absque ullo scrupulo.

Videatur Diana part. 6. tract. 6. resol. 19. ubi §. Non desinam, notat fuisse aliquod Decretum Congregationis Rituum in contrarium. Præterea Cardinalem Savellium Pontificis Vicarium Romæ quibusdam celebrare volentibus præcepisse, ne eo die celebrarent.

Hoc tamen Decretum non videtur. Diana in Sicilia, & in multis locis receptum; multò miùs (inquit Dicastillo disp. 4. n. 28.) in Germania; ubi semper à quindecim annis contrarium video; celebrat enim publicè qui vult. Undè Lugo qui post illud mandatum, & illud Decretum Romæ scripsit, & docuit, absolutè tenet licere disp. 20. n. 14. & addit: Nequè est ullum Decretum contrarium legitime promulgatum; quidquid aliqd dicitur.

Hæc est ergo communis sententia teste Sumario disp. 86. sect. 2. quam immeritò limitat Vasquez disp. 232. c. 2. n. 16. dicens: Observandum valde est, eo die solum licere celebrare, antequam Missa solemniter fiat, & Corpus Christi in locum designatum reconducatur; nam postea jam incipit Officium Parasæves, cum statim Vesperæ dicantur, & in Parasæve in memoriam mortis, & sepulture à celebratione abstinendum sit.

Infirmum sanè fundamentum; nam ut essent Vesperæ Parasæves (quod non, ut statim ostendo) equidem adhuc verè durat FERIA quinta. Sicuti quando in Sabbato aut alio die Quadragesimæ, Vesperæ fiunt ante meridiem, post Vesperas adhuc legitur Missa illius diei, & non sequentis; idque non aliâ ratione, quia adhuc est illa dies præcedens, & non subsequens.

Accedit, quòd propriè loquendo illæ Vesperæ non sunt Vesperæ FERIÆ sextæ, sed FERIÆ quintæ; alioquin FERIA quinta non haberet proprias Vesperas; siquidem FERIA quarta non dicuntur Vesperæ more duplici. Igitur FERIA illæ non habent primas Vesperas, sed secundas solum.

Cæterùm, quòd non liceat, & quidem sub mortali, celebrare FERIÆ sextæ majoris Hebdomadæ, est communis, & universali consuetudine recepta sententia. Et habetur expressè cap. Sabbato 13. de Consecratione dist. 3. ubi ex Innocentio I. Epistolâ 1. ad Decentium cap. 4. sic legitur: Quod utique non dubium est in tantum eos ieiunasse biduo memorato (id est FERIÆ sextæ & Sabbato) ut traditio Ecclesiæ habeat ipsi biduo Sacramenta penitus non celebrari. In tan-

Sect. 5. De solemn. Missæ Sacrificii cerem. Concl. 15. 513

In tantum ut si Festum aliàs præceptum in Parasceven incidere, populus non teneretur interesse Officio illius diei, ut declaravit Congregatio Rituum die 19. Feb. anno 1622. apud Gavantum in Rub. Miss. part. 4. tit. 9. n. 24. nec enim illud Officium, cum desit Consecratio, Missa essentialiter est: neque Ecclesia ullam Missam pro isto die ordinavit, quod manifestum signum est eam nolle tunc celebrari.

& Congregatione Rituum apud Gavantum.

243. Probabiliter est licita Communio. Dicaflillo.

An autem liceat communicare, probabiliter aliqui affirmant; quia non extat jus prohibens: nam verba Canonis sonant celebrationem, & non communionem, & in Germania teste Dicaflillone supra n. 32. videtur consuetudine receptum.

Nec obstat quod dicitur in Missali Romano: *Hodie* (id est, Feriâ quintâ) *reservat* Sacerdos *inam hostiam consecratam pro die sequenti, vel plures, si necesse fuerit pro infirmis*: nam id non ideo fit, quod tantum infirmis liceat Eucharistiam administrare; sed quia illa fuit causa maximè necessaria servandi Sacramentum.

244. non tantum infirmis, sed & sanis.

Consimiliter non valet dicere, quod hodie in Ecclesia Latina solus Sacerdos dictâ Feriâ sextâ communicet ex præsanctificatis die precedenti; etenim ut hæc esset ubique consuetudo (quod non, ut patet ex dictis) non constat illam ita esse introductam & receptam, ut vim præcepti habeat; sed potius devotionis gratiâ, & ut magis congruam.

Contraria consuetudo non est obligatoria. Suarez, Pajquez, Diaz.

Non ergo dici potest per non usum introductam esse prohibitionem; quia sola negatio actus non sufficit ad introducendam legem. Unde hanc sententiam docent Suarez disp. 80. sect. 2. Vasquez disp. 232. n. 22. & plures alii apud Dianam supra, quamquam ipse cum aliquibus, quos citat ibidem, teneat contrarium.

245. Solemnis celebratio Sabbato Sancto non est inhibita.

Igitur præcipuum, quod hic controvertitur, est, an liceat privatim celebrare Sabbato Sancto. Dico, *Privatim*: quia in Officio publico illius diei, haud dubium, quin juxta consuetudinem modernam Ecclesiæ includatur verum Sacrificium Missæ. Unde si forte in illum diem incidere festum, quidni fideles tenerentur, qui commodè possent, illi Officio interesse?

secus videtur de Missa privata ob jus Canonicum.

Cæterum, quod illicitum sit illo die privatim celebrare, videtur aliquibus satis colligi ex cap. *Sabbato* superius allegato, in quo Pontifex Innocentius eodem modo loquitur de Sabbato & Feriâ sextâ; & quamvis per consuetudinem Ecclesiæ, ut statim dixi, introducta sit Missa solemniter, haud equidem privata, cum non assignetur à Missali Romano Introitus pro tali Missa, sicut bene pro Missa privata, quæ celebratur in Vigilia Pentecostes.

246. Confirmatur Vasquez.

Confirmatur: quia olim non solebat fieri Missa, etiam solemniter, nisi post mediam noctem, incipiente jam die Resurrectionis, quæ

Missâ hodie per anticipationem celebratur ante meridiem. Ita arguit Vasquez supra n. 24.

Rejicitur à Lugone.

Sed hunc morem Ecclesiæ negat Cardinalis Lugo disp. 20. n. 16. constat enim, inquit ille, ex omnibus Scripturis Ecclesiasticis, Officium Missæ illo Sabbato incipisse post solis occasum apparente primâ stellâ: usque ad illam enim horam legebantur Prophetiæ, benedicebatur fons, catechizabantur, & baptizabantur Catechumeni: incipiente autem nocte Resurrectionis cantabatur Missa cum lætitiâ.

Ordo Romanus.

Sic habetur expressum in Ordine Romano his verbis: *Postea modico intervallo, ut fuerit prima stella in Cælo visa, sonant signa, & incipiunt canere Litaniâ ad Introitum, & postquam finierint Litaniâ, dicit Sacerdos: Gloria in excelsis &c. qui liber scriptus fuit tempore Caroli Magni. Vide plura testimonia apud Eminentissimum supra. Quare meritò Gavantus part. 4. in Rub. Miss. tit. 10. n. 45. pro comperto supponit, quod Missa illa olim initio noctis dicebatur.*

Gavantus.

Et sanè si Missa fiebat post mediam noctem: ergo in oppidis parvis, ubi solus Parochus est Sacerdos, non poterat ille celebrare die sequenti Paschatis; nisi bis celebraret intra eandem diem, quod tamen privilegium non legitur, nisi pro die Natalis. Præterea quomodo in fine Missæ potuissent cantari Vesperæ pro ipso Sabbato, quod jam transisset. Denique sic Sacerdos, & alii volentes communicare, non debuissent manere jejuni per integrum Sabbatum, ut clarum est; adeoque propter difficultatem jejunii nequaquam fuisset Missa anticipata.

247. Missa Sabbati Sancti non fiebat olim post mediam noctem.

Potro fuisse anticipatam ob illam difficultatem docet Hugo à S. Victore lib. 3. de specialibus Missæ observationibus cap. 21. ibi: *Quoniam sicut diximus* (scilicet capite præcedenti, ubi dixerat diem Paschæ à vespere præcedenti incipere) *Vespera illa ad diem sequentem pertinet, & verè Antiqui iam ferè transacto die Sabbati* (prout distinguitur à nocte) *Officium hoc celebrabant; sed Modernorum debilitas ad epulas festinans tempus prævenit constitutum.*

Hugo à S. Victore.

Omitto, utramque Missam, scilicet Sabbato Sancto, & die Paschæ, solitam dici ab Episcopo. Sic enim habet Ordo Romanus: *Procedit Pontifex de Sacrario cum ingenti decore &c. & Litaniâ expletâ dicit: Gloria in excelsis Deo &c.* Ergo vel celebrabat bis intra eandem diem post mediam noctem, vel Missa Sabbati dicebatur ante mediam noctem.

248. Missa privata licite celebratur Sabbato Sancto.

Igitur Conclusio nostra est probabilis; nam prohibitio antiqua, quæ refertur in illo capite *Sabbato*, solum erat celebrandi per biduum illud, intelligendo, ut vidimus, per biduum Feriâ sextam & totum Sabbatum usque ad initium

T r r

initium noctis sequentis, quando dies finita erat; per consequens tunc poterant celebrari Missæ etiam privatæ: ut manifestè constat ex Microlog. cap. 53. de Sabbato Sancto, ubi sic dicitur: *Post Baptismum Presbyteri demum possunt Missam, si necesse fuerit, privatim celebrare, quia iam renati sunt, de quibus in Missa specialiter agere debemus, nec postea à Lationibus, quas iam audivimus, sed à Litanis incipere debemus.*

Probatur ex
praxi quo-
rundam
tunc sacrifi-
cantium,

Cùm ergo procedente tempore noctis initium anticipatum fuerit pro Missa solemnè, quidni etiam pro Missis privatis? Verumtamen quia antiquitùs propter impedimenta, & molestiam jejunii, pauci privatim celebrabant, ideo & nunc consuetudo habet, ut pauci celebrent, tamen etiam non desint, qui de factò id faciunt (sciente, & non contradicente Pontifice) ne consuetudo videatur obligare.

Accedit, quòd hodie universim cesset ratio prohibitionis, scilicet, requies Christi in Sepulchro, & luctus super Dominicam Passionem, protrahendus usque ad sequentem noctem, quoniam incipit Ecclesia à matutino tempore, cantato *Gloria*, & *Alleluia*, lætari.

249.
Objectio,

Sed contrà: ergo saltem erit illicitum celebrare privatim ante Missam solemnem. Etenim usque ad illud tempus campanæ non pulsantur, & Ecclesia utitur colore violaceo, qui congruit tristitiæ: igitur pro illo tempore adhuc obligat prohibitio antiqua.

Responsio,

Respondeo, usus piorum hominum est in contrarium, qui privatim, ut notat Lugo supra n. 23. absque scrupulo celebrant summo mane, immo & Episcopi aliquando Ordines conferentes, ut postea debito tempore Officiis in Ecclesia interesse possint, celebrant in Sacello, & conferunt Ordines statim post auroram, vel solis ortum, quæ Missa, licet non cantetur, nec dicatur in Ecclesia, habet tamen aliquid de solemnitate, cùm in ea dicantur prius omnes Prophetiæ, & Litanie, juxta ritum Pontificalis. Hæc ille.

250.
An possit
ex causa
dici Missa
privata ante
Nonam?

Ex quibus sic infer: Unde existimo postquam jam anticipata est Missa, quæ prius nocte dicebatur, ad horam solitam aliorum dierum jejunii, in quibus Missa cantatur post dictam Nonam, eandem esse rationem de illa Missa ac de aliis: nam in Missali solùm dicitur, quòd post Nonam cantetur Missa. Sicut ergo aliis diebus potest ex causa anticipari Nona & Missa, possit etiam ex causa id fieri illà die: ac per consequens sicut aliis diebus Missa privata potest dici ante Nonam, poterit ex causa dici illà die, ut alii, qui non possunt expectare, audiant Sacrum: si autem fiat absque causa, non credo fore culpam gravem. Hactenus Eminentissimus.

An foret
peccatum
saltem ve-

Aut numquid erit culpa levis? Certè si ab aliis diebus ad hanc diem licet argumentari,

nulla erit culpa, cùm passim Missæ privatæ aliis diebus sine ullo scrupulo venialis peccati dicantur ante Nonam. Optimum est se qui consuetudinem Ecclesiæ, ad quam fortè deveneris, si cuiquam non vis esse scandalò, nec quemquam tibi.

Unde Suarius disp. 80. sect. 2. in fine: Est, inquit, hæc opinio satis probabilis, & practicè secuta, non tamen considerem usum illius, nisi in aliquo casu cum causa, vel occasione rationabili, & scandalum omne diligenter vitando.

Et si ulterius inquiratur, an in Missis privatis illius diei dici debeat Introitus, aut certe incipi à Litanis? Existimo incipiendum esse à *Kyrie*, cùm nullus Introitus ab Ecclesia præscribatur; Litanie autem non pertineant ad Missam, uti nec Prophetiæ, aut Benedictio Cerei Paschalis, sed solùm ad Officium cantandum solemniter cum Choro. Unde sic servat consuetudo, quæ est optima legum interpretis.

Porro cur Ecclesia non præscripserit hic Introitus, quemadmodum in Vigilia Pentecostes; ratio est, prima: quia ab initio in Ecclesia moris fuit, celebrare privatim in Vigilia Pentecostes, secus in Sabbato Sancto, sed ulu solùm, ut dictum est, Pontifice sciente, & non contradicente illa licentia introducta fuit.

Secunda & melior, quia illud pertinet ad peculiarem solemnitatem illius Festi, ut Ecclesia, quæ his diebus in tristitia sedit, plangens Dominicam Passionem, hæc die incipiens gaudium Dominicæ Resurrectionis, præmissis *Kyrie*, dicat Canticum *Gloria in excelsis*; quæ liquet non habere locum in Vigilia Pentecostes.

Igitur cùm hæc prohibitio solùm sit humana, & aliunde à multis, scribatur, imprimatur, doceatur & practicetur contrarium in Ecclesia Dei, Prælati minimè reprobantibus, sufficiens indicium est, quòd vel sit abrogata, vel sic intelligi possit probabiliter & tutò, quidquid aliqui Doctores contradixerint. Vide Diam part. 2. tract. de Celeb. Miss. resol. 21.

Venio ad aliam legem positivam, quæ prohibet sæpius eadem die celebrare, & dico:

CONCLUSIO XVI.

Non licet eidem Sacerdoti plures Missas eodem die celebrare, præterquam in Natali Domini, & casu necessitatis.

Ita statuitur cap. Consultasti 3. de Celeb. Miss. Respondemus (scribit Innocentius III. VI. goren. Episcopo) quòd excepto die Nativitatis